

શિયાળુ પાકોની જાતો

જૂનાગઢ કૃષિ યુનિવર્સિટી, જૂનાગઢ

ચણાની વિવિધ જાતોના ગુણધર્મો :

ક્રમ	જાત/ ગુણધર્મો		જીજી-૮	જીજી-૫	જીજીજી-૬	જીજી-૭	જીકેજી-૧	જીકેજી-૨
૧	પાકવાના દિવસો		૯૫ થી ૧૦૫	૧૦૦ થી ૧૦૫	૧૧૦ થી ૧૧૨	૮૦ થી ૧૧૦	૯૩ થી ૧૧૫	૧૦૦ થી ૧૧૫
૨	છોડની ઉંચાઈ (સે.મી.)		૪૫ થી ૮૦	૪૫ થી ૫૫	૪૫ થી ૫૦	૩૭ થી ૮૦	૪૦ થી ૮૦	૫૦ થી ૮૦
૩	પોપટાની સંખ્યા		૫૦ થી ૧૦૦	૫૦ થી ૬૫	૩૫ થી ૫૦	૨૫ થી ૭૦	૨૫ થી ૭૦	૩૦ થી ૭૫
૪	૧૦૦ દાણાનું વજન (ગ્રામ)		૧૭ થી ૨૩	૨૦ થી ૨૨	૨૧ થી ૨૩	૨૪ થી ૩૦	૪૦ થી ૫૦	૩૦ થી ૪૫
૫	દાણાનો રંગ		કથ્થાઈ	કથ્થાઈ	ઘાટો કથ્થાઈ	કથ્થાઈ	સફેદ	સફેદ
૬	ઉત્પાદન કિ.ગ્રા./હે.	પિયત	૨૮૫૦	૨૫૦૦ થી ૨૭૦૦	-	-	૧૫૦૦ થી ૨૫૦૦	૧૮૦૦ થી ૨૮૦૦
		બિન પિયત	૨૧૭૦	-	૧૮૦૦ થી ૨૦૦૦	૧૬૦૦ થી ૨૨૦૦	૯૦૦ થી ૧૪૦૦	-

ગુજરાત જૂનાગઢ ચણા - ૬

ગુજરાત ચણા - ૫

ગુજરાત ચણા - ૮

ગુજરાત ચણા - ૭

ગુજરાત કાબુલી ચણા - ૧

ગુજરાત કાબુલી ચણા - ૨

વાવણીનો સમય :

- બિનપિયત : ઓકટોબરનું છેલ્લું અઠવાડિયું
- પિયત : નવેમ્બરનું પ્રથમ અઠવાડિયું

જાતની પસંદગી :

- ગુજરાત ચણા-૮ (પિયત, બિનપિયત)
- ગુજરાત ચણા-૫ (પિયત),
- ગુજરાત જૂનાગઢ ચણા-૬ (બિનપિયત),
- ગુજરાત ચણા-૭ (બિનપિયત)
- ગુજરાત કાબુલી ચણા-૧, ગુજરાત કાબુલી ચણા-૨

બીજની માવજત :

- થાયરમ/ કેપ્ટાન/ કાર્બેન્ડાઝીમ જેવી ફુગનાશક દવા ૩ ગ્રામ પ્રતિ ૧ કિ.ગ્રા. પ્રમાણે બીજને પટ આપવો. ત્યાર બાદ બીજને રાઈઝોબીયમ કલ્ચરનો (૨૦૦ ગ્રામ/ ૮ કિ.ગ્રા. બીજ) પટ આપવો.

બીજનો દર :

- નાના દાણાવાળી જાતો : ૬૦-૭૦ કિ.ગ્રા. પ્રતિ હેક્ટર (GG 5, GG 8)
- મોટા દાણાવાળી જાતો : ૭૦-૮૦ કિ.ગ્રા. પ્રતિ હેક્ટર (GG 3 & 6, GG 7)
- કાબુલી ચણા માટે : ૧૨૦-૧૪૦ કિ.ગ્રા. પ્રતિ હેક્ટર (GKG 1 & 2)

વાવણીનું અંતર :

- બિનપિયત : ૩૦ સે.મી. x ૧૦ સે.મી.
- પિયત : ૪૫ સે.મી. x ૧૦ સે.મી.

પિયત વ્યવસ્થાપન :

- પ્રથમ પિયત વાવેતર બાદ તુરંત અને બીજુ પિયત ૬ થી ૭ દિવસે આપ્યા બાદ પાકની કટોકટીની અવસ્થાઓ જેવી કે ડાળીઓ ફુટવી, ફૂલ આવવા, પોપટા આવવા અને દાણા ભરાતી વખતે આપવું.

ખાતર વ્યવસ્થાપન :

- સેન્દ્રિય ખાતર : હેક્ટરે ૮ થી ૧૦ ટન છાણીયું ખાતર નાખવું.
- રસાયણિક ખાતર : પાયાના ખાતર તરીકે હેક્ટરે ૨૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન, ૪૦ કિ.ગ્રા. ફોસ્ફરસ. (૮૭ કિ.ગ્રા. ડી.એ.પી. પ્રતિ હેક્ટરે)

નિંદામણ નિયંત્રણ :

- ચણા ઉગતા પહેલાં પેન્ડીમિથાલીન (સ્ટોમ્પ) (૧૦ લિટર પાણીમાં ૫૫ મિ.લિ.) નામની દવા હેક્ટરે ૧ કિ.ગ્રા સક્રિય તત્વ મુજબ ૫૦૦ થી ૬૦૦ લિટર પાણીમાં ભેળવી છાંટવી.

ઘઉંની સુધારેલી જાતોની માહિતી

જાત	જી.જી.ડબલ્યુ. ૪૬૩	જી. ડબલ્યુ. ૪૫૧
ભલામણ વર્ષ	૨૦૧૬-૧૭	૨૦૧૫-૧૬
વાવેતર સમય	વહેલી વાવણી (૨૫ ઓક્ટોબર થી ૧૦ નવેમ્બર) સમયસર વાવણી (૧૦ થી ૨૫ નવેમ્બર)	સમયસર વાવણી (૧૦ થી ૨૫ નવેમ્બર)
પાકવાના દિવસો	૧૧૫ થી ૧૨૦	૯૫ થી ૧૧૩
ઉત્પાદન (કિલો/હે.)	વહેલું વાવેતર : ૫૬૦૦ સમયસર વાવેતર : ૫૧૦૦	૫૪૦૦
ખાસીયતો	<ul style="list-style-type: none"> રોટલીની સારી ગુણવત્તા ગેરુ રોગ સામે પ્રતિકારક 	<ul style="list-style-type: none"> દાણાતથા રોટલીની સારી ગુણવત્તા ગેરુ રોગ સામે પ્રતિકારક

જાત	જી.ડબલ્યુ. ૫૧૩	જી.ડબલ્યુ. ૫૪૭
ભલામણ વર્ષ	૨૦૨૧-૨૨	
વાવેતર સમય	સમયસર વાવણી (૧૦ થી ૨૫ નવેમ્બર)	સમયસર વાવણી (૧૦ થી ૨૫ નવેમ્બર)
પાકવાના દિવસો		
ઉત્પાદન	૫૮૦૦ (કિલો/હે.)	૫૮૨૦
ખાસીયતો	<ul style="list-style-type: none">▪ દાણાની સારી ગુણવત્તા▪ ગેરુ રોગ સામે પ્રતિકારક▪ દાણામાં લોહ અને ઝસત તત્વનું ઉચું પ્રમાણ	<ul style="list-style-type: none">▪ દાણાની સારી ગુણવત્તા▪ ગેરુ રોગ સામે પ્રતિકારક▪ દાણામાં લોહ અને ઝસત તત્વનું ઉચું પ્રમાણ

ઘઉં પાકની સંક્ષિપ્ત ખેતી પદ્ધતિ

ક્રમ	ખેતી પદ્ધતિની વિગત	વિગત
૧	ભલામણ કરેલ જાતો	<p>વહેલુ વાવેતર: જી.જે.ડબલ્યુ. ૪૬૩</p> <p>સમયસર વાવેતર: જી.ડબલ્યુ. ૫૧૩, જી.ડબલ્યુ. ૪૫૧, જી.જે.ડબલ્યુ. ૪૬૩, ૫૪૭ જી.ડબલ્યુ. ૩૬૬, જી.ડબલ્યુ. ૪૯૬ તથા લોક ૧, જી. ડબલ્યુ. ૧૩૩૯ (ડ્યુરમ)</p> <p>સમયસરની વાવણી મર્યાદીત પિયત: જી. ડબલ્યુ. ૧૧ (૨ થી ૩ પિયત)</p> <p>મોડુ વાવેતર : જી. ડબલ્યુ. ૪૯૯, જી. ડબલ્યુ. ૧૧ અને જી.ડબલ્યુ. ૧૭૩</p>
૨	પાકનો વાવેતર સમય	<p>વહેલુ : ૨૫ ઓક્ટોબરથી ૧૦ નવેમ્બર સમયસર : ૧૦ નવેમ્બર થી ૨૫ નવેમ્બર</p> <p>મોડુ : ૨૫ નવેમ્બર થી ૧૦ ડીસેમ્બર</p>
૩	વાવેતરનું અંતર અને બીજનો દર	
	અ: બે હાર વચ્ચેનું અંતર સે.મી.	<p>સમયસરની વાવણી: ૨૦.૦ થી ૨૨.૫ સે.મી. (આઠ થી નવ ઈંચ)</p> <p>મોડી વાવણી: ૧૮ સે.મી. (સાત ઈંચ)</p>
	બ: બીજનો દર કિલો / હેક્ટર	<p>સમયસરની વાવણી: ૧૦૦ થી ૧૨૫ કિલો</p> <p>મોડી વાવણી: સમયસરની વાવણી કરતા સવાયો</p>

ક્રમ	ખેતી પદ્ધતિની વિગત	વિગત					
૪	રાસાયણિક ખાતર અને દેશી ખાતર /હેકટર	અ :	રાસાયણિક ખાતર	ડીએપી	યુરીયા	પોટાશ.	(કિ. ગ્રા. /હેકટર)
				૧૩૦	—	૧૫	— ૧૦૦
				૦૦	—	૧૩૦	— ૦૦
				૦૦	—	૬૭	— ૦૦
		બ :	દેશી ખાતર	૧૦ થી ૧૨ ટન			
૫	નિંદામણ અને આંતર ખેડ	મજુરો ઉપલબ્ધ હોય તો હાથ નિંદામણ અથવા ઉગાવા પહેલા: પેન્ડીમથેલીન દવા ૫૫ મી.લી. પ્રતિ ૧૦ લીટર પાણી ઉભા પાકમાં : મેટસલ્ફ્યુરાન ૦.૭ ગ્રામ પ્રતિ ૧૦ લીટર પાણી વાવેતર બાદ ૨૫—૩૦ દિવસે					
૬	જીવાત નિયંત્રણ:	ઉધઈ બીજ માવજત: બાયફેન્થ્રીન ૧૦ ઈસી ૨૦૦ મી.લી. ૫ લીટર પાણી ૧૦૦ કિલો બીજ					
૭	રોગ નિયંત્રણ:	ગેરૂ, દાણાપર કાળી ટપકી નિયંત્રણ: હેકઝાકોનાઝોલ અથવા પ્રોપીકોનાઝોલ ૧૦ મીલી દવા/૧૦ લીટર પાણી					

ક્રમ	ખેતી પદ્ધતિની વિગત	વિગત			
	પિયતની સંખ્યા	૮ થી ૧૦ સ્થાનિક પરિસ્થિતી મુજબ			
૮	કટોકટી અવસ્થાઓ	ક્રમ	અવસ્થાનું નામ	વાવણી બાદ અંદાજીત દિવસોએ	પિયત ચુકી જવાથી ઉત્પાદનમાં થતી અંદાજીત ઘટ(%)
		૧	મુકુટ મુળ અવસ્થા	૧૮ થી ૨૧	૩૬.૦
		૨	ફુટ અવસ્થા	૩૫ થી ૪૦	૨૧.૦
		૩	ગાભે આવવાની અવસ્થા	૫૦ થી ૫૫	૨૦.૦
		૪	ફુલ અવસ્થા	૬૫ થી ૭૦	૨૫.૦
		૫	દુધીયા દાણા અવસ્થા	૭૫ થી ૮૦	૯.૦
		૬	પોંક અવસ્થા	૯૦ થી ૯૫	૮.૭

જીરૂની સુધારેલી જાતો:

ક્રમ	ખાસિયત	ગુજરાત જીરૂ-૪	ગુજરાત જીરૂ-૫
૧	છોડની ઉંચાઈ (સે.મિ.)	૩૨	૩૪
૨	ફૂલ આવવાના દિવસો	૬૦	૭૩
૩	પાકવાના દિવસો	૧૧૦	૯૨
૪	છોડની લાક્ષણિકતા	ઉચી, મધ્યમ	ઉચી, સાંકડી. પ્રથમ આંતરગાંઠથી ડાળીની શરૂઆત
૫	૧૦૦૦ દાણાનું વજન (ગ્રામ)	૫.૦	૫.૦૭
૬	સુગંધિત તેલના ટકા	૪.૨	૩.૫૫
૭	હેક્ટરે ઉત્પાદન(કિ.ગ્રા.)	૬૬૫	૬૬૮
૮	રોગ સામે પ્રતિકારકતા	સુકારાના રોગ સામે પ્રતિકારક	સુકારાના રોગ સામે પ્રતિકારક

• જીરૂનું વાવેતર નવેમ્બરના પ્રથમ પખવાડિયામાં જ્યારે ઠંડીની શરૂઆત થાય અને દિવસનું ઉષ્ણતામાન ૩૦° થી ૩૨° સેન્ટિગ્રેડની આસપાસ થાય ત્યારે કરવું જોઈએ.

• જીરૂનું વાવેતર હારમાં ૩૦ સે.મી. ના અંતરે
• બીજનો દર હેક્ટર ૮ થી ૧૦ કિ.ગ્રા. રાખીને કરવું.

• જીરૂના પાકમાં હેક્ટરે ૧૫ કિલો નાઈટ્રોજન અને ૧૫ કિલો ફોસ્ફરસ તત્વ જમીન તૈયાર કરતી વખતે આપવા. આ માટે ૩૩ કિલો ડી.એ.પી. અને ૫૦ કિલો એમોનીયમ સલ્ફેટ ખાતર આપવું. બાકી રહેલો ૧૫ કિલો નાઈટ્રોજન પૂર્તિ ખાતર તરીકે વાવણી બાદ ૩૦ દિવસે આપવો. આ માટે પ્રતિ હેક્ટરે ૨૦ કિલો યુરીયા ખાતર આપવું.

પિયત વ્યવસ્થા:

- ❑ પિયત એ જીરૂ પાકનું જોખમી પાસું છે માટે જમીનની પ્રત અને વાતાવરણને ધ્યાને રાખી પિયત વ્યવસ્થા અપનાવવી જરૂરી છે.
- ❑ જીરૂના પાકમાં **પ્રથમ પિયત વાવણી બાદ તુરત જ આપવું.** જીરૂનો ઉગાવો ૧૧ થી ૧૨ દિવસે થતો હોવાથી સારા ઉગાવા માટે **બીજું પિયત જમીનની પ્રત પ્રમાણે ૮ થી ૧૦ દિવસે સમયસર આપવું.**
- ❑ ત્રીજું પિયત નિંદામણ કર્યા બાદ ૩૦ દિવસે આપવું અને ચોથું પિયત ૫૦ દિવસે આપવું.
- ❑ સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારની છીછરી કે બનાસકાંઠાની રેતાળ જમીનમાં પાંચમું પિયત ૭૦ દિવસે આપવું.
- ❑ જીરૂના પાકમાં ચરમી રોગનો ઉપદ્રવ હોય તો પિયતમાં ખૂબ જ કાળજી રાખવી. વાદળછાયું અને ભેજવાળું વાતાવરણ હોય તેમજ ઝાકળ પડતું હોય અથવા ચરમીનો રોગ આવવાના ચિહ્નો દેખાય તો પિયત ન આપવું.

ઘાણા સુધારેલી જાતો:

	ગુણધર્મો	ગુજરાત ઘાણા-૨	ગુજરાત ઘાણા-૩	ગુજરાત ઘાણા-૪
૧	પરિપક્વ છોડની ઉંચાઈ (સે.મી.)	૭૨	૭૦	૮૬
૨	ફૂલ આવવાના દિવસો	૫૦	૫૪	૪૨
૩	પાકવાના દિવસો	૧૧૫	૧૧૩	૯૫
૪	છોડ પર ચક્કરની સંખ્યા	૧૫	૧૪	૧૬
૫	ચક્કરમાં ઉપચક્કરની સંખ્યા	૫.૯	૬.૯૩	૭.૨૦
૬	ઉપચક્કરમાં દાણાનું વજન (ગ્રામમાં)	૮.૦	૮.૯	૯
૭	૧૦૦૦ દાણાનું વજન (ગ્રામમાં)	૧૪.૮	૧૦.૮૨	૧૬.૭૬
૮	સુગંધિત તેલના ટકા	૦.૪	૦.૫	૦.૬
૯	હેક્ટરે ઉત્પાદન (કિ.ગ્રા.)	૧૪૬૩	૧૫૦૧	૨૦૮૩

બીજનો દર અને માવજત :

- ❑ એક હેક્ટર ધાણાના વાવેતર માટે ૧૫-૨૦ કિ.ગ્રા. બિયારણની જરૂર પડે છે. વાવતાં પહેલાં આખા ધાણાને ધીમા દબાણથી બે ભાગ (ફાડિયા) કરવાથી બીજની જરૂરિયાત ઘટે છે.
- ❑ ધાણાના બિયારણને ૮ થી ૧૦ કલાક પાણીમાં પલાળી ત્યારબાદ છાંયામાં સૂકવીને વાવણી કરવાથી ઉગાવો સારો અને ઝડપી થાય છે.
- ❑ જમીનજન્ય અને બીજજન્ય રોગના નિયંત્રણ માટે ૧ કિલો બિયારણદીઠ ૩ ગ્રામ કેપ્ટાન કે થાયરમનો ૫૮ આપી વાવવા માટે ઉપયોગ કરવો.
- ❑ પિયત ધાણાની વાવણી નવેમ્બરના પ્રથમ કે બીજા અઠવાડિયામાં કરવી વધુ અનુકૂળ છે. જે સમયે દિવસનું મહત્તમ ઉષ્ણતામાન ૩૦ સે.મી. આજુબાજુ હોવું જરૂરી છે.
- ❑ ધાણાની વાવણી જમીનની પ્રત પ્રમાણે હારમાં બે હાર વચ્ચે ૩૦ સે.મી. અંતરે કરવાની ભલામણ છે.

ખાતર :

- ❑ હેક્ટરે ૨૫ ટન છાણિયું ખાતર જમીન તૈયાર કરતી જમીનમાં ભેળવવું જોઈએ.
- ❑ રાસાયણિક ખાતર ધાણાના પાકને હેક્ટરે ૪૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન અને ૩૦ કિ.ગ્રા. ફોસ્ફરસ અને ૨૦ કિ.ગ્રા. પોટાશ આપવાની ભલામણ છે.
- ❑ જેમાંથી ૨૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન અને ૩૦ કિ.ગ્રા. ફોસ્ફરસ અને ૨૦ કિ.ગ્રા. પોટાશ (૫૨ કિ.ગ્રા. ડીએપી અને ૧૯ કિ.ગ્રા. યુરિયા અને ૩૩ કિ.ગ્રા. મ્યુરેટ ઓફ પોટાશ) પાયાના ખાતર તરીકે જમીન તૈયાર કરતી વખતે આપવું.
- ❑ જ્યારે બાકી રહેલ ૨૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન (૩૪ કિ.ગ્રા. યુરિયા) પૂર્તિ ખાતર તરીકે પાકની વાવણી બાદ ૩૦ દિવસે પ્રથમ પિયત વખતે નિંદામણ બાદ હારમાં છોડથી ૫ સે.મિ. દૂર સાંજના સમયે આપવું.
- ❑ જ્યારે બિનપિયત પાકમાં ૧૦ કિ.ગ્રા. નાઈટ્રોજન અને ૧૦ કિ.ગ્રા. ફોસ્ફરસ પ્રતિ હેક્ટરે પાયાના ખાતર આપવાની ભલામણ છે.

પિયત :

ધાણાના પાકને સામાન્ય રીતે ૫ થી ૬ પિયત દર ૧૫ દિવસે આપવા. આમ છતા જમીનની પ્રત પ્રમાણે પિયત ઓછા વતા કરી સારૂ ઉત્પાદન લઈ શકાય.

મેથી ની સુધારેલી જાતો :

ક્રમ		ગુજરાત મેથી-૧	ગુજરાત મેથી-૨
૧	છોડની ઉચાઈ (સે. મી.)	૬૫-૭૦	૬૫-૬૮
૨	છોડના જુદા પડતા બાહ્ય લક્ષણો	ભરાવદાર દાણા, લાંબી શીંગ	પાનની કિનારી કાકરવાળી, લાંબી શીંગો, વધારે ડાળીઓ
૩	છોડ દીઠ ડાળીઓની સંખ્યા	૫.૩	૫.૫
૪	શીંગની લંબાઈ (સે. મી.)	૯.૧	૧૧.૩
૫	પાકવાના દિવસો	૧૧૨-૧૧૫	૧૧૬
૬	૧૦૦૦ દાણાનું વજન (ગ્રામ)	૧૪.૩૨	૧૬.૪૯
૭	સરેરાશ ઉત્પાદન (કિલો/હે.)	૧૮૬૪	૧૯૨૦